

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 14 och 19 a § i lagen om skatt på arv och gåva

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 oktober 2011 en proposition med förslag till lag om ändring av 14 och 19 a § i lagen om skatt på arv och gåva (RP 77/2011 rd) till finansutskottet för beredning.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jukka Vanhanen, finansministeriet

- överinspektör Mia Keskinen, Skatteförvaltningen
- vice verkställande direktör Pauli K Mattila, Centralhandelskammaren
- skatteexpert Simo Valtti, Familjeföretagens förbund rf
- skatteexpert Laura Kurki, Företagarna i Finland rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Finlands näringsliv rf
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- finansministeriet
- Skattebetalarnas Centralförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om skatt på arv och gåva ändras så att det till skatteskalen för skatteklass I fogas en fjärde nivå för en arvsandel eller gåva som överstiger 200 000 euro. Skatteprocenten för den högsta nivån föreslås vara 16.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2012 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2012. Lagen ska tillämpas när skattskyldigheten har inträtt dagen för ikraftträdandet eller senare.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med ändringar.

Propositionen bygger på programmet för statsminister Jyrki Katainens regering och är en av de överenskomna inkomstgenererande åtgärder som ska stärka statsfinanserna.

Skatteskalen justeras för de största arven och gåvorna, vilket väntas öka statens årliga skatteinkomster med 35 miljoner euro. Arvsskatten ger mest, 31 miljoner euro, medan resten, ca 4 miljoner euro, kommer från gåvoskatten. Men inflödet 2012 kommer sannolikt att bli mycket mindre, 10—15 miljoner euro, främst för att det tar tid att börja verkställa beskattningen. Dessutom kan de föreslagna ändringarna leda till tidigareläggning av planerade generationsväxlingsöverlåtelser och stora gåvor.

Inkomsterna från arvs- och gåvoskatt varierar på det hela taget stort från år till år, låt vara att vi haft en uppåtgående trend under den tid de nuvarande skatteskalorna varit i kraft¹. Eftersom man i beskattningen värderar tillgångarna till gängse värde, påverkas skatteinflödet direkt av värdförändringar orsakade av växlande konjunkturer. Dessutom är det svårt att med det nuvarande datasystemet göra en uppskattning av skatteinkomsterna. Här kommer det dock att ske en förändring och framöver har man ett exaktare uppskattningsunderlag att utgå från i beslutsprocessen.

De föreslagna ändringarna avser inte bara att generera mer skatteinkomster utan har även fördelningspolitiska mål. I och med att ändringarna gäller arvsandelar och gåvor på över 200 000 euro motverkar de i någon mån en ökning av inkomst- och förmögenhetsskillnaderna. Argumentet för val av kategori är att det finns ett tydligt samband mellan arv och gåvor som överstiger 200 000 euro och en hög inkomst- och för-

mögenhetsnivå. Skatten på mindre arv och gåvor förblir oförändrad.

Utifrån dessa generella premisser anser utskottet propositionen vara motiverad. I och för sig är propositionen snäv men regeringens ambition har inte heller varit att gå in på hur lagen om skatt på arv och gåva allmänt taget kunde utvecklas. Därför befattar sig utskottet inte närmare med den aspekten.

Under sakkunnigutfrågningen påpekades det visserligen att propositionen går mot trenden ute i världen, att slopa arvsskatten helt eller ge makarna och barnen avsevärda lättnader. Ingen arvsskatt tas ut i exempelvis våra närmaste grannländer Sverige och Estland.

Å andra sidan finns det många centrala länder i Europa som fortfarande beskattar arv, såsom Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Holland, Danmark och Norge, och som så vitt man vet inte har några planer på att frånga det. Men den generella skillnaden jämfört med Finland finns att den högsta marginalskatten normalt endast gäller avsevärda förmögenheter.

De föreslagna ändringarna

Regeringen föreslår i skatteskalen för arv och gåva en ny fjärde nivå där den nedre gränsen ligger på 200 000 euro. Skatten på den del av arvsandelen eller gåvan som överstiger det beloppet föreslås vara 16 procent mot nuvarande skatt på max 13 procent.

Skärpningen gäller endast förvärv som beskattas enligt skatteklass I, dvs. arv och gåvor mellan nära anhöriga. Detta är i sig motiverat med hänsyn till att gällande skatteklass II i princip är strängare än den nu föreslagna.

Den s.k. kumuleringsbestämmelsen

Ändringarna föreslås gälla arv och gåvor som erhållits efter att lagen trätt i kraft. Det här innefattar också fall där en gåva som erhållits under den gällande lagen läggs samman med ett framtida arv eller en framtida gåva. I arvsbeskattningen gäller denna kumulering gåvor som erhållits av arvlåtaren som förskottsarv eller annars under

¹ Skatten beräknas nästa år inbringa 430 miljoner euro utan de föreslagna ändringarna. I år finns budgeterat 405 miljoner euro, vilket utgör ungefär en procent av statens skatteinkomster.

dennes tre sista levnadsår. På motsvarande sätt läggs alla de gåvor samman som erhållits av gåvogivaren under tre års tid. Skatten fastställs på det sammanlagda beloppet med avdrag för den skatt som betalats för den tidigare erhållna gåvan.

För att den nya skatteskalen inte retroaktivt ska omfatta gåvor som erhållits under den tidigare lagen, bör från arvsskatten respektive gåvoskatten dras av det belopp som skulle tas ut i skatt på den tidigare gåvan utifrån den nya skalan, förutsatt att det beloppet är större än den ursprungligen betalda gåvoskatten.

Propositionen saknar en övergångsbestämelse som förhindrar denna retroaktiva effekt. Utskottet föreslår därför att ikraftträdandebestämmelsen kompletteras med övergångsbestämmelser om detta.

Utskottet föreslår också en precisering i ingressen.

Förslagen motiveras utförligare i detaljmotiven.

Detaljmotivering

Ingressen. Ingressen behöver preciseras för att det ska framgå att ändringen endast gäller 14 § 1 mom. och 19 a § 1 mom., dvs. skalorna i skatteklass I. I paragrafernas 2 mom. ingår skalorna i skatteklass II, som avses förbli oförändrade.

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår att ikraftträdandebestämmelsen kompletteras med nya 3 och 4 mom. De anger hur den skatt som dras av räknas ut när en gåva som erhållits innan lagen trädde i kraft läggs samman med arv eller gåva som erhållits efter lagens ikraftträdande. Det handlar om hur bestämmelsen om kumulering under tre års tid ska tillämpas under en övergångstid. Syftet är att förhindra att skattehöjningen får en retroaktiv effekt.

Det nya 3 mom. gäller kumulering i arvsbeskattningen, dvs. de fall där man till boets tillgångar lägger en i 16 § 1 mom. avsedd gåva som givits innan lagen trädde i kraft. Då räknas det belopp som ska avdras från arvsskatten ut enligt skatteskalen i det nya 19 a § 1 mom., förutsatt att det är högre än den ursprungligen betalda arvsskatten. Om skatten enligt den gamla skalan däremot är högre, dras det beloppet av med tillämpning av allmänregeln.

Det nya 4 mom. gäller kumulering i gåvobeskattningen, dvs. de fall där man i gåvoskatten även ska beakta en gåva från samma givare 2009—2011. Det belopp som dras av från gåvoskatten på de sammantagna gåvorna räknas då utifrån skalan i 19 a § 1 mom.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Lag

om ändring av 14 och 19 a § i lagen om skatt på arv och gåva

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om skatt på arv och gåva (378/1940) 14 § 1 mom. och 19 a § 1 mom., sådana de lyder i lag 1079/2008, som följer:

14 och 19 a §
(Som i RP)

(1 och 2 mom. som i RP)

Om en gåva enligt 16 § 1 mom. som givits innan lagen trädde i kraft läggs till boets tillgångar när arvsbeskattning verkställs, räknas det belopp som ska dras av från arvsskatten utifrån

FiUB 16/2011 rd — RP 77/2011 rd

skatteskalan i 19 a § 1 mom. i denna lag förutsatt att det är större än den skatt som betalats tidigare. (Nytt)

När även en gåva som erhållits av samma gåvogivare 2009—2011 ska beaktas när gåvo-

skatten bestäms för en gåva som erhållits efter att lagen trätt i kraft, räknas det belopp som ska dras av från gåvoskatten på det sammantagna gåvobeloppet utifrån skatteskalan i 19 a § 1 mom. i denna lag. (Nytt)

Helsingfors den 25 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Pentti Kettunen /saf
medl. Leena Harkimo /saml
Pertti Hemmilä /saml
Jouko Jääskeläinen /kd
Timo Kalli /cent
Sampsa Kataja /saml
Esko Kiviranta /cent
Mika Lintilä /cent
Heli Paasio /sd

Kari Rajamäki /sd
Markku Rossi /cent
Sari Sarkomaa /saml
Kauko Tuupainen /saf
Kari Uotila /vänst
Pia Viitanen /sd
Ville Vähämäki /saf
ers. Johanna Karimäki /gröna
Mats Nylund /sv
Eero Reijonen /cent.

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Maarit Pekkanen.

RESERVATION

Motivering

Den centerledda regeringen reformerade arvsbeskattningen på många punkter och avskaffade de värsta missförhållandena. Den lindrade beskattningen för vanliga finländare och underlättade avsevärt för generationsväxlingar i företag.

Reformen innebar att skattefrihetsgränsen för arvsandelar höjdes från 3 400 till 20 000 euro. Samtidigt höjdes också makeavdraget till 60 000 euro och minderårighetsavdraget till 40 000 euro.

Kontentan av detta blev att arvsskatt inte behöver betalas på små, normala arv. Numerärt minskade de arv som omfattas av arvsbeskattningen därmed med ca 60 procent. Ändringen var nödvändig uttryckligen med hänsyn till alla dessa små arv.

Ännu viktigare med tanke på Finlands ekonomi har varit att underlätta generationsväxlingar i företag, en fråga som centern drivit redan länge. Arvsskatten blir en extra börda i det kritiska läge då ett företag byter ägare. Tilläggsbördan hämmar företagsutvecklingen och gör det svårare att hitta någon som vill ta över.

Under ledning av centern lyckades man utverka en 60 procents lättnad för generationsväxlingar. Detta skedde under Vanhanens första regering, då också SDP var starkt för ändringen. Under senaste valperiod gjordes ansatser att ta ett ytterligare steg i fråga om lättnaden, men detta stupade på slutmetrarna på grund av intrikata konstitutionella problem. I stället för en breddad lättnad sänktes arvsskatte- och gåvoskatteskalen med tre procentenheter.

Regeringen Katainen håller med sin politik på att försvåra rejält för generationsväxlingar i företag. Den föreslår tilläggsbelastningar för praktiskt taget alla generationsväxlingar i företag och för en del på gårdar.

I stället för att försvåra generationsväxlingar borde man tvärtom underlätta dem ytterligare. Regeringen Katainen vägrar hotar arbetsplat-

ser och arbete här hemma i ett läge då man borde värna allt som heter finländskt arbete.

Exempelvis i Kanada, där arv beskattas i samband med inkomstbeskattningen, behöver arvlåtaren inte betala skatt i samband med överlåtelsen. Skatt påförs först när egendomen följande gång överläts, då övertagaren har kunnat realisera egendom och bättre klarar av att betala skatten. Den här principen skulle medföra lättnader inte minst för generationsväxlingar i företag.

Också debiteringen av arvsskatt kunde utvecklas. Något som man särskilt kunde fokusera på är möjligheten att skjuta på betalningen av skatt när den ärvda egendomen består av egendom som arvtagaren av en eller annan orsak inte genast kan omvandla till likvida tillgångar.

Också lättnader för generationsväxling förekommer allmänt. I Irland t.ex. beaktas endast 10 procent av det gängse värdet på företagstillgångarna. I Frankrike är procenten 25. I Holland är den egendom som övergår vid generationsväxling helt befriad från skatt upp till en miljon euro och i fråga om den överskjutande delen beaktas 17 procent.

Hos oss är lättnaden 60 procent tack vare centern. Men mer finns att göra och de centerstyrda regeringarna har inte suttit med armarna i kors. Regeringen Katainen däremot gör ingenting annat än förvärrar situationen.

Centern föreslår att arvs- och gåvoskatten utvecklas vidare i enlighet med vår långsiktiga policy. I stället för att beskatta generationsväxlingar stängare som regeringen Katainen föreslår borde man utifrån våra premisser underlätta dem.

Utän en sådan reform saknar förslag som försvårar för generationsväxlingar legitimitet.

Man bör komma ihåg att regeringen Katainen håller på att skuldsätta Finland med en årstakt på 7 miljarder euro. Samtidigt står den i beråd att skära i hälso- och sjukvård och utbildning. Det behövs mer skatteinkomster som ska tas ut rättvist.

Därför är det moraliskt nödvändigt att mycket stora arv beskattas strängare. Men det bör göras utan att äventyra tusentals framtida generationsväxlingar och de arbetsplatser som dessa genererar i Finland.

Vårt förslag är att gränsen för den skärpta beskattningen höjs från de 200 000 euro som regeringen föreslår till en miljon euro. På så sätt skulle en lång rad generationsväxlingar slippa en skärpning av beskattningen. Samma gräns föreslog också Hetemäkigruppen där experter grunat på tillväxtfrämjande metoder.

Nivån på arvsskatten bör diskuteras på nytt, förutsatt att regeringen lyckas hålla generationsväxlingarna utanför skärpningarna.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget med ändringar (Reservationens ändringsförslag) och

att riksdagen godkänner ett uttalande (Reservationens förslag till uttalande).

Lag

om ändring av 14 och 19 a § i lagen om skatt på arv och gåva

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om skatt på arv och gåva (378/1940) 14 § 1 mom. och 19 a § 1 mom., sådana de lyder i lag 1079/2008, som följer:

14 §			19 a §		
Arvsskatten betalas enligt följande skala i skatteklass I:			Gåvoskatten betalas enligt följande skala i skatteklass I:		
Den beskattningsbara andens värde i euro	Konstant skattetal vid andens nedre gräns, i euro	Skatteprocent för den överstigande delen	Den beskattningsbara andens värde i euro	Konstant skattetal vid andens nedre gräns, i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000—40 000	100	7	4 000—17 000	100	7
40 000—60 000	1 500	10	17 000—50 000	1 010	10
60 000—1 000 000	3 500	13	50 000—100 000	4 310	13
1 000 000—	125 700	16	1 000 000—	127 810	16

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i FiUB)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen genast inleder en översyn av arvsbeskattningen så att den skatteskärpning som regeringen Katainen nu föreslår inte blir onödigt betungande för gene-

rationsväxlingar i företag. Ett lämpligt sätt vore t.ex. att införa en särskild lättnad för generationsväxlingar eller att utveckla arvsskatten så att den behöver betalas först när delar av den ärvda egendomen realiserats.

Helsingfors den 25 oktober 2011

Mika Lintilä /cent
Timo Kalli /cent

Esko Kiviranta /cent
Eero Reijonen /cent